

Figura Faggyó

E rovat lapjain olvashattatok már *Blattner Gézáról, Büky Béláról, Orbók Lorándról, Rév István Árpádról*. Most egy újabb kortársukkal ismerkedünk meg, *A. Tóth Sándorral*. Közvetlen alkotói kapcsolata A. Tóthnak Blattner Gézával volt, de Büky Bélával is sokat tevékenykedett a hazai bábművészet elfogadtatásán. No, de kezdjük az elején, ott, ahol minden mese kezdődni szokott: a születésnél!

A. Tóth Sándor pápai középiskolai rajztanár, festőművész, bábművész volt. Rimaszombaton született 1904. április 7-én, és Zalaegerszegen halt meg 1980. október 2-án.

1922-től a Képzőművészeti Főiskola hallgatója, 1926-tól továbbképzős művésznövendéke volt. 1924-ben Bécsben járt tanulmányúton, 1928-ban Londonba utazott, portrérajzolásból tartotta fenn magát. 1932-ig Párizsban élt, részt vett az 1929-es *Salon d'Automne*-on.

1931-ben az *Art Hongrois Moderne* című kiállításon olyan művészekkel szerepelt együtt, mint Tihanyi, Czóbel vagy Farkas István.

Párizsban kötött barátságot Blattner Gézával, az ő hatására kezdett bábművészettel foglalkozni. Tagja lett a Blattner vezette népszerű avantgárd bábszínháznak, az *Arc-en-Ciel*-nek és tisztségviselője a bábművészek nemzetközi szervezetének (UNIMA).

1932-ben hazatért, és a Pápai Református Gimnázium művésztanára lett.

Középiskolai tanárként nagy hatású

művészetpedagógiai tevékenységet folytatótt. Ő alakította ki két tanterem egybenyitásával a gimnázium tágas és világos rajztermét (a tanterem ma az ő nevét viseli). A református gimnázium államosítása után, 1952-től az utódintézményben, a Petőfi Sándor Gimnáziumban folytatta munkáját, itt dolgozott 1967-es nyugdíjba vonulásáig, illetve a Türr István Gimnáziumban is tanított.

Tevékenysége nagy hatással volt Pápa művészeti életére. A második világháború után képzőművészeti szabadiskolát nyitott, majd 1949-ben létrehozta és évti-

zedeken keresztül vezette a Képzőművész Kör, ami a Jókai Művelődési Központ kezei között ma is működik.

Pápai tartózkodását csak 1932-es erdélyi és 1965-ös Egyesült Államok-beli tanulmányútja szakította meg.

1993 óta állandó kiállítása van a pápai Esterházy-kastélyban a nevét viselő galériában, de művei láthatók a Magyar Nemzeti Galériában is.

Fekete György belsőépítész professor 1974-ben a Színháztörténeti Intézet megbízásából Belitska-Scholtz Hedviggel megrendezte a tihanyi Magyar Bábtörténeti Kiállítást. Itt ismerkedett meg A. Tóth Sándor munkásságával. Tőle idézzük a következő, A. Tóth Sándor művészi nagyságát megfogalmazó szavakat: „... átnézve a tárgyi anyagokat is és a rajzi, festménybeli anyagait, már akkor óriási meglepetés volt számomra, hogy nini, van egy ember, aki – isten tudja, hogy – törvényszerűen vagy véletlenül, szinkronban volt a maga idejében Európával.

Még a bábkiállítás idején úgy tekintettem A. Tóth Sándorra, mint Blattner Géza árnyékára, aztán kiderült, hogy nem árnyéka volt Blattner Gézának, hanem az egyik társa és ihletője, az egyik napja, amelynek saját ragyogása is volt... Egy teljesen egységes, teljesen kiforrott művésztől van szó, aki Rippl-Rónainak, Aba Nováknak vagy Kernstok Károlynak a szintjén alkotott a maga idejében...

Bábjai a két világháború közötti kispasztikáknak a remekművei.”

Mezei Ottó művészettörténész szerint a színpadművészetnek ez az ősi, az

**La Parade des soldats de bois
(Fakatonák parádéja)**

éterikus spiritualitást és a szellemdús köznapiságot ötvöző ágazata, a bábművészet mindennél jobban vonzotta A. Tóth Sándort. A bábművészethez vezető útját így vázolja egyik írásában A. Tóth Sándor: „Ahogy felgördült egy kis függöny egy kis színpadon, és kis színészek topogtak elő, egészen természetesnek tűnt fel előttem minden. Olaszok voltak, a világhírű Podrecca zsinóron járó, félméteres babái. Alig fél év múlva Punch úrhoz volt szerencsém London egyik csendes utcájában. Ő másféle szerzet volt, zsinórok helyett a mester egyszerűen kézre húzta a bábut, s az így kapott életre. Egy év múlva aztán Párizsban én is bábos lettem. Először lapos árnyékállatokat fűrészeltem ki furnérlemezből, hogy egy húsvéti játék szószólói legyenek, majd még mindig a síkban, a párizsi utca jellemző alakjait kanyarítottam elé erőteljes, fehér kartonból, egy-egy színnel kísérve. Még egy lépés, és megcsináltam az első zsinóron mozgatott marionettet, amit követtek mások, *á gaines* (kézre húzva) és *á fils* (zsinórokon).”

Mezei kutatása részletesen érinti a párizsi éveket: „Blattner *Arc-en-Ciel* (Szivárvány) elnevezésű marionettszínházának 1929. október végi bemutatóestjén az egyik műsorszám A. Tóth Sándor jelenete, *Az utca* volt (az utca karaktereinek bemutatása, reggeltől estig, ízesülés nélküli kivágott bábokkal). Nyolc éven át dolgozott A. Tóth kint, Párizsban.

A halászné (Blattner Géza bábjáról)
Akvarell, papír, 33 x 22 mm

Az 1931. januárjában *Art Hongrois Moderne* címmel Franciaországban élő magyarok munkáit bemutató kiállításnak 36 résztvevője volt! Ma már cím szerint ismerjük a darabokat is, amelyekhez a bábukat maga faragta, esztergálta, előzetes vázlatok alapján (amelyek ugyancsak komoly művészi értékeket képviselnek): *A vak vadász* (1929), *Becsületbeli ügy* (1930), *Az ici-pici ház* (1930), *A kezek*

(1931), *A tarantula* (1933), *Fakatonák parádéja* (1934)...

A halász (Blattner Géza bábjáról)
Akvarell, papír, 33 x 22 mm

A Blattner-műhely az 1937-es párizsi világiállításán *Az ember tragédiájá*-t vitte színre. A különböző színek bábuit, díszleteit Blattner ötlete alapján más és más – Párizsban élő – hazai művész tervezte. Blattner 25 munkatársa vett részt a hatalmas vállalkozásban. Az egyiptomi szín A. Tóth Sándoré volt.

Az alkotócsoport sikeres, újító munkájáért a világiállítás aranyérmét nyerte el.

Befejezésül Blattner Géza szavai a legméltóbbak e sokrétű művész bábos tevékenységének elismerésére: „Alexandre Tóth az *Arc-en-Ciel* első és legjobb munkatársa.”

Láposi Terka

A fotók Tóth Gábor Sándor (A. Tóth Sándor fia): *A. Tóth Sándor – bábművész, festőművész, grafikus és tanár a Montparnasse-ról* (Püski Kiadó, Budapest, 2000.) című könyvében található.